

روش جامع تدوین مقاله علمی - پژوهشی با رویکرد کارگاهی

محمد حسین حجتی (نویسنده مسئول)^۱

محسن منطقی^۲

محمد علوی (عادل)^۳

چکیده

دوره های تحصیلات تکمیلی (ارشد و دکتری) محل تلاقی و فصل مشترک آموزش و پژوهش در عالی ترین سطوح خود می باشد به گونه ای که در این مقاطع دانش پژوهان ضمن آموزش؛ به عالی ترین مباحث علمی می پردازند و خود را برای تدوین پایان نامه و رساله های علمی که در واقع محصول دوره های آموزشی محسوب می گردند آماده می کنند.

یکی از مشکلات این است که در برخی از مراکز آموزش عالی شیوه های آموزشی مبتنی بر تحقیق و پژوهش کمتر مورد توجه می باشد. لذا دانش پژوهان مقاطع تحصیلات عالی در تدوین پایان نامه ها و رساله های علمی خود وحتى در تدوین مقاله علمی دچار مشکل می گردند. با درک اهمیت این مسئله؛ گروه مدیریت مجتمع آموزش عالی علوم انسانی کارگاه های آموزشی مقاله نویسی را برای دانش پژوهان این مقاطع تحت عنوان "روش جامع تدوین مقاله علمی-پژوهشی" برگزار نموده است. آنچه را که در این نوشته می خوانیم محصولی دو دوره از همان کارگاه های آموزشی مقاله نویسی است که توسط مدیر محترم گروه جناب آقای "دکتر منطقی" تدریس شده است.

۱ - دانش پژوه دکتری قرآن و مدیریت. mohammadhosainhojjati@yahoo.com

۲ - عضو هیئت علمی موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) و مدیر گروه مدیریت مجتمع آموزش عالی علوم

انسانی manteghi@qabas.net

۳ - دانش پژوه دکتری قرآن و مدیریت. m.alavi14167@gmail.com

مقدمه

تحقیق و کجکاوی از تمایلات انسانی است که برای جوامع بشری از اهمیت و جایگاه بسیار خاص و ویژه‌ای برخوردار است. عملی نمودن و بکار گرفتن این گرایش درونی پیشرفت های زیاد در علوم مختلف را سبب شده است (کرمی، ۱۳۷۵: ۷). امروزه همه پیشرفت‌های علمی، صنعتی، تکنولوژی و نوآوری‌های بشری، بر پایه تحقیق و تلاش‌های پژوهشی مبتنی و استوار است. هفت کشور توسعه یافته در دنیا از لحاظ آمار تولید تحقیقات و پژوهش‌های انجام شده رتبه‌های برتر را دارند و این نشان‌دهنده این مطلب است که تفاوت بین کشورهای توسعه یافته _ پیشرفته و عقب مانده در امکانات، شرایط، و بسترهای تحقیقاتی آنها است. لذا اهمیت دادن به امر تحقیقات و افزایش پژوهش در هر کشور سبب توسعه و پیشرفت شده و استقلال واقعی را برای آن کشور به ارمغان می‌آورد.

اهمیت پژوهش و تولید علم در دنیای امروزی به حدی است که ارزیابی کارنامه علمی هر کشور میزان ارائه مقالات علمی، تعداد نیروی محرک و حجم سرمایه-گذاری در بخش تحقیقات به عنوان شاخص‌های توسعه یافتگی در نظر گرفته می-شود. اصلی‌ترین و مهم‌ترین شیوه ارائه نتایج یک مطالعه و تحقیق، تهیه مقاله پژوهشی است و امروزه یکی از پایه‌های کار قلمی به شمار می‌رود (حسینی ژرفا، ۱۳۸۱: ۲۸۷)

تدوین پایان‌نامه و مقاله علمی در مقطع تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکتری) شاید اولین فعالیت پژوهشی مستقل و مدرن یک دانش پژوه محسوب گردد که می-تواند برای او تجارب بسیار زیادی همراه داشته باشد. زیرا برای ارزیابی جایگاه علمی یک فرد به آثار پژوهشی او نگاه می‌کنند. یعنی فردی که بخواهد خودش را در جایی عرضه کند و مورد قبول قرار گیرد به آثار علمی منتشر شده آن او در مجلات معتبر که عمده‌ترین آنها مقالات است نگاه می‌کند.

بنا بر این می‌توان گفت خلق مقالات علمی-پژوهشی هم در سطح کلان و هم در سطح خرد دارای اهمیت فراوان است تا جاییکه گفته اند: «ارزش یک مقاله علمی و خوب در مقام ارزیابی علمی سه برابر امتیاز یک کتاب است» کتاب حد اکثر یک امتیاز می‌تواند داشته باشد در حالیکه مقاله علمی سه امتیاز دارد. با درگ اهمیت مقاله نویسی آنچه را که در ذیل می‌خوانیم محصولی از دو دوره کارگاه آموزش مقاله نویسی است که تحت عنوان "روش جامع تدوین مقاله علمی-پژوهشی" در مجتمع آموزش عالی علوم انسانی برگزار و توسط استاد محترم، آقای دکتر منطقی ارائه شده است.

تعریف مقاله

مقاله صورت فارسی شده کلمه مقاله به معنای سخن گفتن است (معین، ۱۳۷۱ش: ذیل واژه مقاله)، مقاله نوشته و انشایی است که حجم متوسط دارد و درباره موضوع معین بحث می‌کند و شامل انواع گسترده‌ای از نوشته‌های علمی، ادبی، تحقیقی، مذهبی، و انتقادی و... است (جمعی از نویسندگان، ۱۳۷۸: ۶۳) منظور از مقاله، نوشته‌ای است که بر گرد یک «سوال» یا «مسأله» شکل می‌گیرد و در بحثی استدلالی، با ارائه مستندات و ارجاعات و به شکلی جزئی‌نگر و شفاف به پاسخ آن سوال یا مسأله می‌رسد. به عبارت دیگر، مقاله راهی است که یک محقق نتایج کار تحقیقاتی خود را با دیگر محققان و یا دانشمندان به اشتراک می‌گذارد و یا کارهای تحقیقاتی سایر محققان را در قالب یک مقاله ارائه می‌نماید.

مقاله دارای چارچوب خاص بوده و حد اکثر آن ۳۰ صفحه می‌باشد و نوشته‌هایی است که برای کنفرانس، سیمینار، مجلات و ژورنال‌ها و سازمان‌ها تهیه می‌شود و نتایج یک پژوهش را در آن می‌نویسند (نخعی، ۱۳۷۷: ۳۱) مقاله با پایان نامه رساله فرق دارد، مقاله نمایانگر تجربه و دیدگاه شخصی مقاله نویس است و نویسنده در آن دیدگاه، یافته‌ها و تجربه‌های ذهنی خود را درباره‌ی یک موضوع و یا پاسخ به پرسش

از مسئله‌ای مطرح می‌کند. مقاله دارای شیوه و روش خاصی است که در راستایی کمال آن لازم است رعایت گردد. شیوه‌ی تدوین مقاله با تدوین پایان‌نامه و یا رساله فرق دارد. ساختار پایان‌نامه براساس چارچوب تعریف شده از سوی دانشگاه یا مؤسسه است و از نظر حجم هم، پایان‌نامه بیش از چهار برابر مقاله می‌باشد (حسینی ژرفا، ۱۳۸۱: ۲۸۷)

انواع مقاله‌های علمی

مقالات را می‌توان در یک تقسیم‌بندی به دو دسته تقسیم کرد.

۱. مقالات عمومی

این دسته از مقالات که مناسب روزنامه‌ها و نشریات عمومی می‌باشد و از مقالات عمومی به شمار می‌آید، ضوابطی خاصی برای چاپ ندارند. اما و باید بسیار روان و روشن و همه فهم باشد و در عین حال ابتکاری و جذاب و غیر مقلدانه باشد (حسینی ژرفا، ۱۳۸۱: ۲۹۱).

۲. مقالات تخصصی

اما مقالات تخصصی که برتر از مقالات عمومی هستند، خود دارای ضوابط و شرایط ویژه و خاصی هستند. براساس قوانین و مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مقالات علمی - تخصصی مطابق ارزش علمی هر کدام آن‌ها، به سه دسته مهم تقسیم شده‌اند و هر کدام از آن موارد سه گانه رتبه‌های‌شان فرق می‌کند و به ترتیب زیر می‌باشد.

۱-۲. مقالات علمی - تخصصی

مقالات علمی - تخصصی از نظر ارزش علمی، در درجه سوم و دارای پایین ترین درجه‌ی مقالات علمی - تخصصی است که از نظر وزارت علوم چندان اهمیت ندارد و حداکثر امتیاز آن یک عدد می‌باشد.

طبق آئین‌نامه دانشگاه آزاد اسلامی، این دسته از مقالات علمی که اعتبار و درجه پائین‌تری از مجلات علمی-پژوهشی یا علمی-ترویجی را داراست با عنوان علمی-عمومی به رسمیت شناخته می‌شود که مطابق تعریف عبارتند: از هر نوشته و مقاله‌ای که با تأکید بر یک رشته علمی یا یک گروه آموزشی منتشر می‌شود و مجلات حاوی این نوع مقالات از کمیسیون مجلات این دانشگاه دارای مجوز باشند، اما از وزارت علوم درجه مصوبی ندارند (<https://isipaper.org/fa>)^۱ کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور مرجع تعیین ارزش و اعتبار علمی مجله‌های علمی کشور است. در آیین‌نامه این کمیسیون تعریف فشرده‌ای از اقسام مقالات علمی-تخصصی ارائه شده است. این گونه مقالات که معمولاً جمع‌آوری داده‌ها، و اطلاعات و تلفیقی از مطالب دیگران است. به مقالات و تحقیقاتی گفته می‌شود که پایین‌ترین درجه بعد از مقالات علمی-پژوهشی و مقالات علمی-ترویجی را به خود اختصاص داده است.

۲-۲. مقالات علمی - ترویجی

مقالات علمی-ترویجی از نظر معیار ارزش علمی دارای درجه دوم می‌باشد که بعد از علمی-پژوهشی است و حداکثر امتیاز این دسته از مقالات عدد ۳ می‌باشد. مانند: مجله اسلام و پژوهش‌های مدیریتی، مؤسسه آموزشی-پژوهشی حضرت امام خمینی (ره) که مقالات علمی-ترویجی دارد.

مقالات علمی-ترویجی در مجلات انگلیسی زبان به review paper و یا review مصطلح هستند. در این مقالات حاصل یافته‌های پژوهشی نویسنده مقاله گزارش نمی‌شود؛ بلکه یافته‌های محققان دیگر در یک موضوع خاص مورد مرور قرار می‌گیرد و وضعیت موجود در آن حوزه علمی شرح داده می‌شود.^۲

(<https://www.ir-translate.com>).

۱. مراجعه شود به سایت: <https://isipaper.org/fa>

۲. مراجعه شود به سایت: <https://www.ir-translate.com>

این گونه مقالات، به مقالاتی گفته می‌شود که به ترویج یکی از رشته‌های علوم می‌پردازد و سطح آگاهی‌ها و دانش خواننده را ارتقاء می‌بخشند و او را با مفاهیم جدید علمی آشنا می‌سازد. اصولاً این گونه مقالات جز آشناسازی هدفی دیگری ندارند. این گونه مقالات می‌توانند به صورت تألیف و یا ترجمه باشند. (<https://isipaper.org/fa>)^۱ این گونه مقالات (علمی- ترویجی) می‌توانند به صورت تألیف و یا ترجمه باشند، اصولاً مقالات ترویجی فقط برای اشاعه دانش بشری و عالمانه کردن آن و جهان پیرامونی آن است و هدف دیگری ندارد. این گونه مجلات دستاوردهای علمی، فنی و حرفه‌ای آموزنده را به زبانی ساده برای افراد دارای تحصیلات دانشگاه، دانش‌آموزان سال‌های بالای دبیرستان‌ها، صنعت‌گران، مخترعین، مبتکرین و افراد دارای تحصیلات غیر کلاسیک ارائه می‌دهند.

۳-۲. مقالات علمی - پژوهشی

مقالات علمی-پژوهشی، مقالات و پژوهش‌های است که از لحاظ ارزش علمی بالاترین رتبه و درجه علمی را به خود اختصاص داده است و ارزش علمی آن از مقالات، علمی- ترویجی بیشتر است. وزارت علوم به مقالات علمی-پژوهشی اهمیت خاص می‌دهد و برای این دسته مقالات حداکثر ۵ امتیاز را لحاظ نموده اند. این نوع مقاله بیش تر با استدلال و تحلیل علمی همراه است، تعاریف و اصطلاحات مخصوص، ارزشیابی نظریه‌ها، طرح معیارهای منطقی، نتیجه گیری‌های علمی و بدست آوردن یافته‌های علمی ارکان آن را تشکیل می‌دهد (حسینی ژرفا، ۱۳۸۱: ۲۹۱)

مقالات علمی- پژوهشی، هر تولیدی علمی که به دنبال جستجوی حقایق و برای کشف بخشی از دانش و معارف و نشر آن در میان مردم و به قصد حل مشکل یا بیان اندیشه‌ای در موضوعی از موضوع‌های علمی از طریق مطالعه‌ای نظام‌مند، برای یافتن

۱. مراجعه شود به سایت: <https://isipaper.org/fa>

روابط اجتماعی میان پدیده‌های طبیعی به دست آید و از دو خصلت اصالت و ابداع برخوردار باشد و نتایج آن‌ها به کاربردها، روش‌ها و مفاهیم و مشاهدات جدید در زمینه علمی با هدف پیشبرد مرزهای دانش و توسعه علمی و فن‌آوری منجر گردد، چنین مقالاتی، مقاله علمی - پژوهشی قلمداد می‌شود.

مخاطبین اصلی این گونه مجلات پژوهشی، اساتید دانشگاه‌ها، دانشجویان دوره‌های دکتری و کارشناسی ارشد، پژوهشگران شاغل در مراکز علمی، تحقیقاتی و تولیدی هستند (<https://isipaper.org/fa>)^۲. مقاله علمی پژوهشی، حتماً و باید که نوآوری داشته باشد و جستجویی به بحث جدید در تاریخ علم که قبلاً در مورد آن کاری نشده است، دشوار است. این نوآوری نباید فقط در روش جدید، تعریف جدید، مساله جدید و در تاریخ علم باشد. هدف اصلی مقاله علمی پژوهشی ایجاد یک استدلال است.

مقالات علمی پژوهشی که در مجلات بین‌المللی با عباراتی همچون Original Article، Research Article، Research و یا Article مورد خطاب قرار می‌گیرند. مقاله ایست که اساس و پایه آن را یک پروژه پژوهشی یا آزمایشگاهی تشکیل می‌دهد.^۳ (<https://www.ir-translate.com>). یکی از بخش‌های چنین مقاله‌ای مرور ادبیات است. در یک مقاله علمی پژوهشی، ادبیات به عنوان اساس و بنیان کار ارائه می‌شود و بینش جدیدی را که محقق به دنبال ایجاد آن است، پشتیبانی می‌کند. این مقالات برخلاف مقالات علمی ترویجی که هدف آن خلاصه کردن و استنتاج مباحث و ایده‌های دیگران است، این مقالات در پی ایجاد و ترویج موضوع جدیدی هستند.

^۱ مراجعه شود به سایت: <https://isipaper.org/fa>

^۲ مراجعه شود به سایت: <https://isipaper.org/fa>

^۳ مراجعه شود به سایت: <https://www.ir-translate.com>

بخش های اساسی یک مقاله علمی پژوهشی به ترتیب زیر است: عنوان؛ اسامی نویسندگان؛ چکیده؛ بدنه مقاله شامل مقدمه، پیشینه تحقیق؛ روش تحقیق؛ نتایج؛ جمع بندی شامل بحث و مقایسه، کاربرد نتایج در دنیای واقعی، پیشنهاد تحقیقات آینده؛ سیاستگزاری و منابع. ما سعی میکنیم در این مقاله هر کدام از این بخش ها را به تفصیل بیان کنیم.

مراجع معتبر علمی

در حال حاضر برخی از مراکز علمی دنیا دارای جایگاه علمی پذیرفته شده‌ای هستند که در سطح ملی و بین‌المللی شناخته شده می‌باشند. این پایگاه‌ها و وبگاه‌های معتبر بین‌المللی که نشریات علمی که در آن نمایه می‌شوند عبارتند از: isi, Mendeley, scopus, pubmed و... و نشریات معتبر ملی که لیست آن‌ها همه ساله از سوی وزارت علوم تحقیقات و فناوری و همچنین کمیسیون نشریات حوزه علمیه اعلام می‌شود. از جمله نشریات معتبر وزارت علوم و معاونت پژوهش حوزه علمیه نشریات حوزه هستند که دارای شاخص قابل قبول می‌باشند. ([https://isi-](https://isi-isc.com/fa/post/terif-mqalat-elmi))^۱

ساختار مقالات علمی

مجلات مختلف علمی براساس نظر و دیدگاه خود، ساختار خاصی را برای تدوین مقاله تعیین کرده‌اند. ازینرو لازم است برای مشاهده و اطلاع از ساختارهای مختلف مقالات که در مجلات علمی نشر شده است به سایت یکی از مجلات علمی-پژوهشی و یا یکی از مجلات علمی-ترویجی مراجعه شده و شیوه نویسندگان مقالات آن‌ها را مطالعه و استخراج نمایم.

^۱. مراجعه شود به سایت: <https://isi-isc.com/fa/post/terif-mqalat-elmi>

ساختار کلی مقاله

به طور کلی تمام مقالات علمی خصوصاً مقالات علمی-پژوهشی از ساختار مشابهی که در ذیل بیان می‌گردد برخوردار می‌باشند. طبق این پایه و ساختار کلی، هر مقاله‌ای دارای چارچوب زیر می‌باشد:

۱. عنوان
۲. چکیده
۳. کلیدواژه‌ها
۴. مقدمه
۵. مبانی نظری
۶. پیشینه
۷. روش تحقیق
۸. تحلیل داده‌ها و یافته‌های پژوهش
۹. نتیجه‌گیری و پیش‌نهادها
۱۰. فهرست منابع

ساختارها و نکات جزئی درباره مقالات

نکته اول

در مورد شکل، مقالات است. یعنی شکل مقالات از نظر جزئیات مانند: فونت و قلم بکار رفته، تعداد صفحات، حاشیه‌ها، تعداد کلمات در کل مقاله و لازم است استاندارد و طبق مقررات خاص باشد.

نکته دوم

در مورد ساختار اصلی مقالات است؛ یعنی مقالات از نظر ساختار اصلی نیز لازم است قانون‌مند و شامل عنوان، چکیده، کلیدواژه‌ها، مقدمه، و ... باشند.

نکته سوم

دربیان شیوه تنظیم منابع مقالات است، یعنی مقالات در شیوه نقل و تنظیم منابع نیز لازم است دارای معیارهای شناخته شده باشند.

نکته چهارم

درباره مشخصات نویسندگان است، یعنی برای چاپ مقالات علمی، نیاز به اعتبار علمی نویسنده است یعنی مولف مقاله دارای درجه علمی و از اعتبار علمی برخوردار باشد.

نکته پنجم

در مورد طریقه ارسال مقالات است و اینکه ارتباط با دست اندرکاران مجله از چه راه‌های ممکن است؟ ممکن است ارتباط از طریق سایت و فضای مجازی باشد و ممکن است ارتباط نیز به صورت حضوری باشد.

عنوان مقاله

عنوان مقاله خیلی مهم است به دلیل اینکه نخستین قضاوت خواننده درباره محتوای مقاله از عنوان صورت می‌گیرد. عنوان یک مقاله در حقیقت به منزله پلاک همان مقاله و فرد نویسنده آن می‌باشد. بنابراین عنوان باید جامع، مانع، روشن، گویا و مختصر باشد. و باید به طور واضح و روشن منعکس کننده محتویات مقاله باشد. و از به کار بردن عناوین پیچیده و عناوین مغلق در عناوین مقاله خودداری شود. به بیان دیگر: عنوان یک مقاله علمی - پژوهشی باید جزئی، شفاف و روشن باشد و نیز طولانی نباشد. و از بکار بردن کلمات و واژه‌های خنثی، بی اثر، غیرضروری و اضافی مانند: مقدمه‌ی بر، بررسی تحلیلی، بکاربردن، نیم‌نگاهی به... آشنایی با، سیری کوتاه و... خودداری گردد و این‌گونه کلمات از عنوان مقاله حذف گردد و در عنوان چنین کلماتی وجود نداشته باشند.

۱. در این قسمت از تحقیق از درس استاد محترم دکتر اسلام پور کریمی استفاده شده است.

عنوان مقاله باید تازگی داشته باشد. محقق باید سعی کند عنوان و موضوعی را برای پژوهش و تحقیق برگزیند که تاکنون به شیوه و در سطحی که او اراده تحقیق دارد بحث و بررسی نشده است. (جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۴: ۹۹) همچنین لازم است در برگیرنده عمده‌ی کلیدواژه‌ها و نیز معمولاً در برگیرنده متغیر مستقل و متغیر وابسته تحقیق باشد. لازم است حد و حدود کار مشخص و محدود و معین باشد. در یک کلام باید گفت: عنوان مقاله معرف محتوای تحقیق و مقاله است.

چگونه عنوان مقاله را انتخاب نمایم؟

عنوان مقاله گاهی سفارشی است و گاهی خود مجلات اعلان می‌کند و گاهی بر اساس احساس نیاز خود محقق می‌باشد. در کل عنوان باید حد و مرز داشته باشد. اولین قدم برای تعیین عنوان و نیز پژوهش یافتن مسأله است که در حقیقت این امر هدف تحقیق هم است. محقق در حوزه و گرایش شخصی خود قلم بزند و قلمرو تحقیق را نیز لازم است تعیین نماید (جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۴: ۳۲) نویسنده هنگامی می‌تواند در یک زمینه علمی به مسأله‌ی تازه‌ای دست یابد که بر موضوع پژوهش اشرف داشته باشد ذهن خالی از اطلاعات و آگاهی قادر به کشف سؤال نیست. مقاله باید دارای حد و حدود باشد تا نویسنده بتواند با دقت و عالمانه به آن پردازد.

راه‌های مسئله یابی

برای اطلاع، آگاهی و شناخت مسئله، ابتدا محقق لازم است موضع محور باشد و براساس موضوع محوری پژوهش را شروع نماید، لذا ضروری است که در مورد

^۱. سامانه جامع مجلات المصطفی العالمیه (ص)، با نام سامانه یکپارچه نشریات جامعه و سامانه نشریات موسسه امام خمینی (ره). سامانه کتابخانه ملی ایران، ایران داک. سامانه‌های جامع مقالات در فضای مجازی است که در آگاهی محقق از مقالات نوشته شده کمک می‌کند.

موضوع تسلط و مطالعه کافی داشته باشد. زیرا بدون مایه، کار یک محقق برتر است. جستجوی گسترده و آگاهی به موضوع و یادداشت مطالب درباره جوانب متعدد آن، محقق را برای پژوهش های مسئله محور آماده می کند و هیچ راهی جز این برای محقق متصور نیست؛ حتی هنگامی که به مسئله بر خورد نیز منطقا باید کار علمياتی خود را از موضوع آغاز کند. (اسلام پور کریمی، ۱۳۹۳: ۴۲)

بعد از اینکه محقق شناختی در مورد موضوع پیدا نمود، آن زمان نوبت می رسد به مسئله محوری و اینکه سوالاتی از هر مقوله ی را طرح نماید. مقوله های مانند: جوهر، کیف، متی، کم، این، جده، فعل، انفعال و وضع که با توجه به این مقولات می تواند سوالات و دغدغه اصلی را مطرح نموده و درباره مسئله بحث را پی گیری نماید. پژوهش های مسئله محور: برای پایان نامه و مناسب دوران پژوهشی و مقالات علمی پژوهشی است اما موضوع محوری: برای تدوین کتاب و مناسب دوران آموزشی است.^۱

تعریف یک مسئله و ویژگی های آن

مسئله پرسشی است که براساس واقعیت ها و اطلاعات موجود مطرح می شود، مسئله جنبه خاص از یک موضوع کلی است. (اسلام پور کریمی، ۱۳۹۳: ۴۲) مسئله سوالی است که پاسخ به آن به هیچ روی با صراحت و آشکارا در بیرون وجود ندارد و باید برای دست یابی به پاسخ مسئله، باید پژوهش کرد (همان: ۸۵). مسئله افزون بر سوال، یک مشکل است که در جامعه وجود دارد و محقق به دنبال حل آن می باشد. مسئله توده فشرده ای از پرسش های بی پاسخ و مرتبط با هم است که دانش ها و مهارت های فعلی شخص برای حل آن کافی نیست (سیف، ۱۳۸۸: ۳۷۲). که عبارت است از یک چستی و نمی دانیم و چیزی که جواب داده نشده است، بنابراین مسئله یک نمی

^۱. در این قسمت از بحث نیز از درس کارگاهی تدوین پایان نامه نویسی استاد محترم دکتر اسلام پور کریمی استفاده شده است.

دانیم معمولی نیست. یک نمی دانیم است که پاسخ دادن به آن برای حال جامعه مفید است. اما مباحثی که جواب داده شده است آن مسئله نیست، بلکه مسئله نما است. مسئله در محاصره دو دسته از اطلاعات قرار دارد: نخست اطلاعات و واقعیت های داریم و از دل آنها مسئله می روید؛ از سوی دیگر، باید با تمرکز بر مسئله به اطلاعات جدیدی دست یابیم تا بتوانیم آن را حل کنیم. یعنی مسئله محفوف به دو گونه مطالعه نظام مند پیشین و پسین است (فرامرزقراملکی، ۱۳۸۵: ۷۱). البته تاکید می شود که فهم مسئله در درجه اول قرار دارد و از اهمیت بالای برخوردار می باشد.

ویژگی های یک مسئله

۱. مسئله مورد نظر، جواب موجود ندارد.
۲. اگر جواب دارد، جواب کامل و قانع کننده نیست.
۳. یا آن جنبه‌ی را که ما می خواهیم کسی جواب نداده است.
۴. یا خوب جواب نداده است.
۵. مسئله باید حتما جزئی باشد.
۶. باید حتما مشخص و در حد توان باشد.
۷. منابع نیز لازم است موجود باشد.
۸. دارای اولویت پژوهشی باشد.
۹. و می توان با حذف و اضافه کلمات مسئله را مشخص نمود.
۱۰. با سنجش توسط مقولات عشر می توان از جزئی بودن مسئله مطمئن گردید (اسلام پور کریمی، ۱۳۹۳: ۸۶-۸۸).

موضوع هم باید به مسئله تبدیل شود تا بتوانیم در یک سوال واحد جواب آن را بدهیم. مطالعه مجلات و مقالات توسط ما باید بصورت انتقادی باشد. شیوه های مطالعه انتقادی را می توان از انترنت بدست آورد، مطالعه انتقادی هر چیزی به حسب خودش می باشد. توجه به دردهای جامعه و شکایات و دغدغه های که در جامعه وجود دارد. با اساتید، و ذهن خود مراجعه نمایم. به عنوان مثال عناوین مانند:

آثار و فواید ایمان چیست؟ از مقوله انفعال است.
 شرائط یک قاضی خوب چیست؟ مقوله کیف است
 مراتب رشد انسان چیست؟ مقوله کم است.
 جرم سیاسی چیست؟ از مقوله جوهر می باشد. که از جوهر و ذات چیزی پرسش
 شده است.

آثار قرائت قرآن بر روان جوان، که آثار بطور کلی طرح شده که مناسب برای کتاب
 و پایان نامه است. اما اگر گفتیم آثار اجتماعی قرآن بر روان جوان، می شود مقاله، که
 هر دو از مقوله فعل است.

اشتباهات که ما در نوشته‌ها به آن دچار می‌شویم

در بیان مسئله لازم است که چاشنی و رنگ مختصری از جانب خود محقق برای بیان
 مسئله وجود داشته باشد و نیز بر محقق لازم است که بیان مسئله را نباید به صورت
 اغراق و مبالغه مطرح نماید. بیان مسئله باید طوری باشد که دیگران از جمله ارزیابان
 را درگیر خود نماید. و اشاره به یک خلاء و کاستی داشته باشد. یعنی بیان مسئله
 طوری باشد که قبل از طرح سوال، خودی خود سوال در آن مورد به وجود آید. و
 سوال اصلی حتما باید همان عنوان مقاله باشد نه یک کلمه کمتر و نه یک کلمه
 بیشتر. زیرا همان عنوان را محقق تعهد داده که بررسی و تحقیق نماید.

در بیان مسئله توضیحات باید کافی باشد و نیز اطاله کلام هم نباید به وجود بیاید.
 چنیش کلمات به ترتیب و از عام بطرف خاص لازم است باشد، شیب بیان نه زیاد و
 نه کم باشد. عیب عمده در بیان مسئله این است که نباید به جواب پرداخته شود که
 در این صورت انگیزش برای پی گیری از بین می رود. و اگر جواب حدسی هم داشته
 باشیم باید برای فرضیه نگهداریم.^۱

۱. مقالات و نوشته های: احمد فرامز قرا ملکی. به عنوان مثال نامه اداری نباید از
 چند سطر بیشتر باشد و شواهد و مدارک در یک ضمیمه دیگر ارائه گردد.

چکیده

هدف از تهیه چکیده ایجاد تصویری کلی در خصوص محتوای مقاله است. چکیده به خواننده کمک می‌کند که راجع به خواندن مقاله تصمیم بگیرد. زیرا متن بسیاری از مقاله‌ها به طور کامل در دسترس ما نمی‌باشد. و گاهی امکان خواندن تمام مقاله هم برای دیگران نیست. از این رو اهمیت زیاد چکیده مشاهده می‌شود. پس ضروری است که چکیده مقاله با دقت کامل نوشته شود و بگونه باشد که برآمده از متن، مستقل از متن و فهم شخص محقق از محتوی مقاله باشد پس حتماً دقیق و مستقل باشد. و نباید برش‌هایی از متن باشد. و باید با عبارت‌هایی نوشته شود که در خواننده شوق ایجاد کند. یعنی در ضمن دقیق بودن، برانگیزاننده و جذب کننده هم باشد. به دلیل اینکه چکیده در واقع همان عصاره تحقیق و آینه تمام‌نمای مقاله است که مخاطب و خواننده با مطالعه آن، در مورد دنبال کردن مقاله و تحقیق تصمیم می‌گیرند. چکیده اگرچه بعد از اتمام مقاله و کامل شدن مقاله نوشته می‌شود ولی ترتیب آن حتماً باید بعد از عنوان مقاله باشد.

محتوا و ساختار چکیده

مجلات ممکن است ساختار چکیده شان متفاوت باشد، لذا قبل از ارسال مقاله، لازم است فایل راهنمایی مجلات را مطالعه و براساس راهنمای که مجلات ارائه داده است چکیده مقاله تان را طراحی و انجام دهید. چکیده در برخی مقالات، اهم موضوعات مقاله به سلیقه خود نویسنده به عنوان چکیده مقاله درج می‌گردد. اما برخی از مجلات اخیراً برای چکیده درج موضوعات خاصی را ضروری می‌دانند. و بسیاری از مجلات براساس دیدگاه خاص خود ساختار خاص را برای تهیه چکیده می‌پذیرند. و در مجلات و مقالات مدیریتی معمولاً سه ساختار عمده برای چکیده نویسی مشاهده می‌شود:

الف: ساختار اول، چکیده نویسی چهار قسمتی است و چهار چیز مورد توجه می‌باشد:

۱. زمینه

۲. روش کار

۳. یافته‌های تحقیق

۴. نتیجه‌گیری و پیشنهادات برای ادامه تحقیق.

ب: ساختار دوم، برخی مجلات برای چکیده مقالات، هشت چیز را لازم می‌داند:

۱. تاریخچه

۲. مسئله

۳. پیشینه

۴. سوال

۵. فرضیه

۶. هدف

۷. روش

۸. یافته‌های تحقیق، مانند: مجله سخن تاریخ، چاپ مدرسه امام خمینی (ره).

ج: ساختار سوم، برخی دیگر از مجلات، نیز فقط به چهار چیز در چکیده اشاره نموده است:

۱. بیان مسئله

۲. هدف

۳. روش تحقیق

۴. یافته‌های مهم پژوهش.

بیان اجزای ساختار و محتوای چکیده

۱. زمینه: منظور از زمینه بیان حساسیت و اهمیت مسأله است. در این بخش به مسأله

تحقیق هم پرداخته می‌شود.

۲. روش کار: روش و شیوه تحقیق در این بخش مطرح می‌شود. این روش ممکن است کمی یا کیفی یا آمیخته‌ای از کمی و کیفی باشد.
۳. یافته‌ها: در این بخش محقق با تبیین رابطه بین متغیرهای تحقیق می‌پردازد.
۴. نتیجه‌گیری: محقق در این بخش توجه دیگران را برای عمل به این تحقیق بر می‌انگیزاند. تفاوت یافته‌ها با نتیجه‌گیری در این است که در یافته‌ها محقق در مورد رابطه میان دو متغیر (مستقل و وابسته) بحث می‌کند. و به نحوی آن را تحلیل و توصیف می‌نماید ولی در نتیجه‌گیری محقق به سوالات تحقیق پاسخ می‌دهد.

نکاتی در مورد چکیده و روش کار/ روش تحقیق

۱. محقق در مقاله خود باید به وضوح شیوه تحقیق خود را توضیح دهد و در چکیده به طور اجمال به آن اشاره کند.
۲. انتخاب شیوه‌ی تحقیق با اهداف پژوهش بستگی دارد. در واقع هدف پژوهش و پرسش‌های آن است که نوع روش را تعیین می‌کند.
۳. تبیین دقیق روش مورد استفاده و دلایل انتخاب آن از ویژگی‌های مهم هر مقاله علمی محسوب می‌شود و در زمان داوری مقاله مورد توجه قرار می‌گیرد.
۴. در تحقیقات میدانی اشاره به ابزار گردآوری و تحلیل داده‌ها^۱ و توصیف جامعه پژوهش نیز، در چکیده ضرورت دارد.
۵. محقق با یافتن روش تحقیق بهترین شیوه برای حل مسأله را انتخاب می‌کند و به یاری روش شناسی، بهترین و مناسب‌ترین روش نظری و عملی موجود را برای پژوهش برمی‌گزیند
۶. برخی از محققین شیوه تحقیقات میدانی را برمی‌گزینند. برخی برای تأیید تحقیقات نظری از نظر خبرگان استفاده می‌کنند.

^۱ - نرم افزار spss یعنی تحلیل آماری.

۷. در برخی از تحقیقات فقط مطالعات نظری و تحلیل توصیفی^۱ صورت می‌گیرد. [مدل سیستمی رفتار در قرآن، مجله چشم انداز مدیریت دولتی] گاهی داده بنیاد^۲ استفاده می‌شود.

۸. مجلات برای درج چکیده محدودیت‌های را از نظر تعداد کلمات نیز تعیین می‌کنند.

۱- بین ۱۰۰ تا ۱۵۰ کلمه

۲- بین ۲۰۰ تا ۲۵۰ کلمه

۹. همچنین مجلات از شما می‌خواهند که ترجمه چکیده را نیز درج کنید.

۱۰. در مقاله وقتی از تاثیر صحبت می‌کنیم باید به صورت آماری و عددی نشان دهیم مانند: تاثیر اخلاق کار اسلامی بر عدالت سازمانی، رضایت شغلی و غیبت از کار کارکنان اداره برق شهرستان ارومیه.

کلید واژه‌ها

مهمترین واژه‌هایی که در تحقیق بر روی آن‌ها تمرکز شده است، کلیدواژه یا واژه‌های کلیدی نامیده می‌شود. انتخاب کلید واژه‌های مناسب، احتمال بازیابی و یافتن بیشتر مقاله را توسط دیگران فراهم می‌کند. این امر سبب دریافت بیشتر استناد خواهد بود. زیرا یکی از معیارهای ارزشی برای مقاله رفرنس و ارجاع دیگران به مقاله شخص مولف می‌باشد. هرچه بیشتر دیگران به مقاله مؤلف استناد کند و ارجاع دهد اعتبار آن را بالاتر می‌برد. استناد دیگران به مقاله و پژوهش شخص در واقع مانند: لایک کردن در فضایی مجازی است که مقبولیت و ارزش کار محقق را بالاتر می‌برد.

۱- مقاله: مدل سیستمی رفتار انسان از منظر قرآن کریم

۲- مقاله: سبک رهبری فرماندهان نظامی از دیدگاه امام علی(ع)

کلیدواژه‌ها باید بیشترین و نزدیک ترین رابطه معنایی را با محتوای مقاله داشته باشند. به طور معمول تعداد این واژه‌ها حد اقل ۴ و حد اکثر ۷ کلمه در نظر گرفته می‌شود و برای تعیین کلید واژه‌های تحقیق دو روش اصلی وجود دارد:

الف: اصطلاح نامه‌ای؛ در هردانشی اصطلاح‌های خاصی متداول است که مقاله در حول آن اصطلاح‌های خاص آن دانش تدوین شده است.

ب: انتخابی؛ نویسنده براساس سلیقه و انتخاب خود، کلمات مهم مقاله را به عنوان کلید واژه‌های تحقیق انتخاب می‌کند.

بنابراین لازم است کلیدواژه‌ها، کلمات شناخته شده، کلیدی و کاربردی همان دانش و مورد مراجعه تحقیق باشد. تقریباً ۸۰٪ در صد یا بیشتر کلیدواژه‌های تحقیق معمولاً همان کلمات و واژه‌های است که در عنوان تحقیق بکار رفته است و همین طور لازم است در مورد آن کلماتی که کلید واژه انتخاب شده توضیح کافی در متن داده شده باشد و بیشترین کاربرد را در تحقیق داشته باشد. در حقیقت کلیدواژه‌ها کلماتی است که بیانگر متغیر مستقل و متغیر وابسته باشد.^۱

مقدمه

نویسنده با نوشتن مقدمه ذهن خواننده را برای آشنا شدن با بحث آماده می‌کند. زیرا مقدمه بعنوان مقدمه الجیش است که وظیفه آن آماده سازی ذهن مخاطب برای فهم متن می‌باشد. در مقدمه مطالبی باید نوشته شود که خواننده را برای خواندن تحریک کند. مقدمه باید کوتاه و روان و بدون رفرنس واز خود محقق باشد و خواننده را برای خواندن مقاله ترغیب نماید. در مقدمه تلاش شود که به طور مختصر مسئله تشریح شود، به گونه‌ای که خواننده احساس کند این مقاله ارزش مطالعه دارد. متن

۱. سایت سامانه ارزیابی مقالات وزارت علوم برای ارزیابی مقالات و تحقیقات مناسب است

لذا برای آگاهی بهتر به آن مراجعه شود.

مقدمه باید روان باشد و حتی الامکان به صورت خلاصه و حد اکثر در ۲ پاراگراف تایپ شود. اما اگر با بیان مسله باشد می تواند چند صفحه هم باشد. مقدمه شامل، بیان مسأله، اهمیت موضوع و اهداف یا سؤال‌های پژوهش می‌باشد. مطالب مقدمه باید بدون تیتراژ / شماره، در ادامه یکدیگر ارائه شوند. مؤلف ضمن پرهیز از حاشیه پردازی، مدخلی را برای ورود به موضوع اصلی هم مطرح کند.

مبانی نظری / مبانی تحقیق و پژوهش

مبانی نظری تحقیق که در واقع همان پایه و اساس برای تدوین هر پژوهش است در حقیقت چاق‌ترین و فربه‌ترین قسمت پژوهش می‌باشد که دقت لازم و تلاش کافی برای نوشتن آن انجام گردد در مبانی نظری به موضوعات زیر توجه می‌شود:

۱- تبیین دقیق و روشن مسأله؛ یعنی مسئله مورد بحث باید به صورت روشن و دقیق تبیین گردد و به صورت خیلی شفاف و واضح بیان شود.

۲- بیان حدود و ابعاد مسأله؛ یعنی حدود زمانی و مکانی مسئله را تبیین کنید. و مرزهای تحقیق را اگر لازم است محقق توضیح دهد و عبارات را مرتب، بازبینی و ویرایش نماید.

۳- تبیین هدف مقاله / موضوع؛ یعنی محقق هدف مقاله را خوب بیان کند که با این کار محقق چه خدمتی به جامعه و مردم می‌شود.

۴- تعریف کلمات اساسی تحقیق / ارائه تعاریف ضروری؛ یعنی تبیین و روشن کردن دقیق تعریف‌های کلمات بصورت مختصر و انتخاب تعریف مناسب برای اصطلاحات و کلمات کاربردی باید انجام گردد. به عنوان مثال: وقتی واژه پژوهش بکار گرفته شد است باید برای آن تعریف هم بیان شود.

۵- طرح پرسش یا پرسش‌های اساسی تحقیق؛ یعنی به طرح پرسش یا پرسش‌های اساسی تحقیق پژوهشگر پردازد یعنی حتماً باید سوال طرح کند. اما سوال‌ها نباید

زیاد گسترده باشد و یک سفره‌ای باشد که بتواند همه را سیر کند و از طرفی محقق بتواند از عهده تبیین آن برآمده و به خوبی پاسخ دهد.

۶- فقط به یک موضوع توجه شود، یعنی گستره بحث محدود و مشخص باشد تا محقق بتواند به خوبی به آن پردازد پس در پژوهش‌ها محقق باید فقط به یک موضوع پردازد.

۷- به تحقیق‌های دیگران هم پرداخته شود و بریده‌های از آن تحقیقات مورد استناد محقق قرار داده شود. و محقق نشان دهد که دیگران به آن سوال‌های که او طرح کرده چگونه و چطور پاسخ داده است. مباحث را باید بگونه‌ای دسته بندی کند که در نهایت به مدل مفهومی تحقیق دست پیدا نماید. در ضمن اینکه حاصل تحقیقات دیگران را هم بیاورد. در واقع محقق باید این قسمت تحقیق را آن قدر با دقت بنویسد و برای آن در حدی مطالعه زیاد کند که تسلط او را بر موضوع مورد بحث نشان دهد. رفرنس و ارجاعات زیادی هم داشته باشد تا به اتقان پژوهش افزوده شود. لذا چاق ترین قسمت تحقیق همین بخش مبانی نظری است که رفرنس زیاد هم در این بخش از تحقیق نقطه قوت است. لازم به یادآوری است که بیان منابع و ارجاع دادن باید به صورت کامل باشد و در نقل مطالب از منابع حتما امانت بصورت کامل رعایت گردد. و نیز نویسنده مقاله باید بر ادبیات تحقیق مسلط بوده و مبانی نظری موضوع تحقیق خود را به طور مختصر ولی کاربردی بیان نماید. مبانی نظری تحقیق باید با استناد و ارجاع علمی آورده شود. یک مقاله خوب باید بخش مبانی نظری قابل قبولی داشته باشد. ارائه تعاریف ضروری، بیان کافی در مبانی نظری و همین‌طور آوردن چکیده پژوهش‌های داخلی و خارجی مرتبط، به گونه‌ای که پشتیبانی کننده فرضیه‌ها و مدل مفهومی پژوهش باشد از مزایای پژوهش عملی-پژوهشی می‌باشد.

پیشینه تحقیق

پیشینه تحقیق گاهی عافیت طلبانه است به این معنی که محقق بگوید مطلب و نوشته‌ی در این موضوع نیافته و موجود نبوده است که پیشینه هرگز نباید عافیت طلبانه باشد. و گاهی هم پیشینه محققانه است به این معنی که محقق تلاش کند تا تمام کلمات، مرتبط با موضوع از قبیل کلمات و واژه‌های معادل، متضاد، مترادف و هم خوانواده و ... جستجو و بررسی نماید. در پیشینه تحقیق، محقق باید اشاره به تحقیقاتی کند که حول مسئله انجام شده است پس لازم است با مطالعه گسترده، نشان دهد که در این باره دیگران هم تحقیق کرده اند و مشخصات تحقیقات دیگران در این مورد را نیز بیان و یافته‌های آن‌ها را مورد اشاره قرار داده و یافته‌های کار خود و تفاوت آن را با تحقیقات دیگران ذکر نماید. در انتهای مبانی نظری تحقیق، یا پیشینه، اگر نمودار مدل مفهومی را بیان کند و با بیان نموداری یافته‌ها و کشیدن باکس‌ها رابطه‌ها را روش کند و تبیین نماید بیشتر مورد قبول قرار می‌گیرد.

در نتیجه محقق جهت نوشتن مبانی نظری خوب و مناسب، ضمن تلاش کافی، لازمه با مطالعه گسترده نشان دهد که دیگران هم در این باره تحقیق کرده اند. پیشینه تحقیق دو گونه تدوین می‌گردد:

الف: پیشینه عام؛ یعنی به تمام متغیرهای تحقیق به نحوی از انحاء پرداخته شود اگرچه از لحاظ زمانی و مکانی با هم متفاوت باشند.

ب: پیشینه خاص؛ یعنی اینکه تنها به یکی از متغیرهای تحقیق پرداخته شود.

مزایای بیان پیشینه تحقیق

در پیشینه تحقیق محقق تلاش می‌کند با مطالعه گسترده و کافی به مسأله و راه حل آن برسد. پس یکی از مزایای پیشینه تحقیق این است که اثبات موضوع باید در پیشینه نشان داده شود. در پیشینه باید نشان داده شود که بین این پژوهش با پژوهش‌های قبلی ارتباط برقرار است. بنابراین از جهت انسجام بین این تحقیق و پژوهش‌های قبلی

ضرورت دارد. در این بخش از تحقیق است که مدل مفهومی تحقیق نیز ارائه می‌شود. و نیز پیشینه باید نشان دهنده‌ی رویکردهای حاکم در موضوع باشد و محقق با بیان پیشینه، تسلط خود را به حوزه مطالعاتی نشان می‌دهد. با ذکر پیشینه محقق می‌تواند منابع بیشتری را در اختیار خواننده قرار دهد.

شیوه‌های اولویت بندی پیشینه

اگر برای تحقیق پیشینه خیلی زیاد وجود داشته باشد محقق می‌تواند پیشینه تحقیق را براساس طبقه‌بندی ذیل ترتیب دهد و طبقه بندی نماید.

۱- اولویت بندی براساس نویسنده اگر نویسنده سرشناس داشته باشد.

۲- اولویت بندی براساس ناشرهای معتبر.

۳- اولویت بندی براساس تاریخ و زمان نشر: در مطالب علمی هرچه تاریخ تحقیقات نوتر و جدیدتر باشد اعتبارش بهتر است ولی در مطالب تاریخی، هرچه تاریخ پیشینه قدیم‌تر باشد اعتبارش بیشتر است.

روش تحقیق

روش تحقیق مجموعه‌ی از فعالیت‌های منظم برای رسیدن به یک حقیقت و کشف آن و حرکت از علم اجمالی به علم تفصیلی و بیان اینکه ابزار محقق برای رسیدن به این حقیقت چه بوده است می‌باشد. بنابراین در روش تحقیق، چگونگی و روش انجام پژوهش توضیح داده می‌شود. همچنین نمونه‌های مورد بررسی و چگونگی نمونه‌گیری جامعه هدف مراحل اجرائی پژوهش ذکر می‌شود. در حقیقت در قسمت روش تحقیق به روش اندازه‌گیری و نحوه آن پرداخته می‌شود. هر تحقیق علمی را می‌توان از روش‌های متعددی انجام داد. این روش‌ها درصدد است که روش‌های پیش‌بینی شده در تحقیق و نتایج آن را معرفی نماید. ولی از آن جای که خیلی از مجلات علمی - پژوهشی خصوصاً مجلات دانشگاهی رویکردشان در علوم، رویکرد

پوزوتویستی است و در تحقیقات شان بیشتر از روش کمی استفاده می کنند یعنی به یافته ها خیلی اهمیت نمی دهد بیشتر به دنبال این است که محقق با چه روش به نتیجه رسیده، اگر روش تحقیق به صورت کمی باشد، آن تحقیق را قبول می کند و گرنه مورد پذیرش قرار نمی دهد. زیرا در پژوهش های کمی فرضیه ی تحقیق نیز مطرح می شود. فرضیه پیش بینی و انتظارات پژوهشگر را از نتایج تحقیق نشان می دهد. بنابراین لازم است که محقق دقت نماید از یک روش مورد قبول یا چند روش به صورت ترکیبی استفاده نماید. به عنوان مثال اگر روش تحقیق کیفی باشد بهتر است از روش تحقیق تحلیل مضمون و تحلیل محتوا و یا روش تحقیق داده بنیاد استفاده کند.

بایدهای در روش تحقیق مقالات

۱. در روش تحقیق محقق باید به پایایی و روایی / اعتبار، تحقیق نیز پردازد. و میزان دقت و چگونگی کنترل آنها بیان می شود.
۲. روش تحقیق بیان شده و مورد استفاده باید با روش تحقیق مطرح شده در چکیده تحقیق مطابق باشد.
۳. در تحقیقات میدانی باید جامعه پژوهش و ویژگی های آن به اختصار معرفی شود. زیرا تبیین دقیق جامعه پژوهش می تواند توجیه کننده دلایل انتخاب روش تحقیق و چگونگی تحلیل داده ها باشد.
۴. برای انتخاب روش مناسب جهت تحقیق، کتاب های روش تحقیق آمیخته در این خصوص مطالعه شود. به دلیل اینکه در هر رشته روش های متعددی وجود دارد که به میزان مقبولیت آن مورد استفاده قرار می گیرد. بنابراین تبیین دقیق روش مورد استفاده و دلایل انتخاب آن از ویژگی های مهم یک مقاله علمی محسوب می شود. زیرا در هر روش تحقیق از جمله روش تحقیق مقالات، مطرح می شود که چگونه متغیرهای تحقیق تعریف می شوند؛ یا اندازه گیری می شوند؛ یا به هم ربط داده می شوند. و همین

طور در روش تحقیق، محقق مدعی است که اگر این مسیر را هر محقق دیگری دنبال کند به همین نتیجه که شخص محقق رسیده است، می‌رسد.

تحلیل داده‌ها و یافته‌های پژوهش

بخش تحلیل محتوا که مهم ترین قسمت تحقیق بعد از مبانی نظری هر تحقیق است و جای است که محقق تسلط و توانمندی خود را در این بخش نشان می‌دهد. لازم است تا نویسنده و محقق تلاش نماید بگونه‌ای عمل کند که نشان دهد تحقیقی که انجام داده، علمی و از اعتبار برخوردار است. در حقیقت این تحلیل و پروارندن مطلب و به عبارتی، تحلیل محتوای تحقیق است که خیلی مهم و لازم و نشان دهنده سخن جدید و نوآوری تحقیق می‌باشد. در واقع این بخش از تحقیق که قسمت نسبتاً دشوار پژوهش هم می‌باشد، خوب است دارای ویژگی‌های زیر باشد و پژوهشگر از نمودارها و چارت‌ها بیشتر در این قسمت استفاده نماید تا تحقیق جذابیت بیشتر پیدا نموده و مورد پذیرش جامعه علمی قرار گیرد.

ویژگی اول: در این بخش محقق توجه داشته باشد یافته‌های پژوهش ابتدا توصیف و سپس تجزیه و تحلیل می‌شوند.

ویژگی دوم: در این بخش از تحقیق که گفتیم یکی از مهم ترین قسمت‌های تحقیق و پژوهش است، محقق باید تلاش کند تا با جملات روان و دقیق و پرهیز از بزرگ‌نمایی نتایج تحقیق را ارائه نماید.

ویژگی سوم: از آنجایی که معمولاً در این بخش چهار سطح توصیف، مقایسه، تحلیل و تفسیر قابل مشاهده است، محقق توجه داشته باشد که در همین چارچوب مشخص، محتوا و داده‌های تحقیق را مورد بررسی و تحلیل قرار دهد. و همین طور دقت نماید که استفاده از جداویل و نمودارها، کمک شایانی در فهم تحلیل و مقایسه محتوا خواهد داشت.

نتیجه گیری و پیشنهادات

این دو بخش ممکن است از یکدیگر تفکیک شوند یا باهم ذکر شوند. در هر صورت این قسمت با دو یا سه پاراگراف بیان گردد. در نتیجه گیری تحقیق، محقق باید به سوالات و پرسش‌های که در تحقیقش طرح کرده بود پاسخ دهد و نیز مقایسه‌ی بین یافته‌های خود و یافته‌های تحقیقات دیگران انجام دهد و بیان کند که یافته‌های او با یافته‌های دیگران به آن رسیده است در چه نقاطی با هم مشترکند و چه نقاط اختصاصی دارند که این کار سبب اتقان و قوت بخشی زیادی به تحقیق می‌شود و دقیقا مانند این می‌ماند که برای یک حدیث راوی بیشتری وجود داشته باشد و آن حدیث را نقل کرده باشد که وجود راویان بیشتر، موجب اعتبار و ارزش بیشتر حدیث می‌گردد.

اما در قسمت پیش‌نهادات تحقیق، محقق می‌تواند بگوید من به این پاسخ‌ها رسیده‌ام و مرز تحقیق تا کجاها پیش رفته و انجام شده و کدام محدوده‌ها در تحقیق باقی مانده است که دیگران می‌توانند در آن محدوده‌ها کار کنند. همانگونه که تعدادی زیادی از مقالات علمی پیش‌نهادهایی برای ادامه کار مطرح می‌کنند تا مسیر تحقیقات بعدی را روشن کنند. نویسنده تحقیق نیز با طرح پیش‌نهاد، افق آینده تحقیق را نشان دهد.

منابع

نویسنده با ذکر منابع مورد استفاده، صداقت خود را در تدوین مقاله نشان می‌دهد. بنابراین لازم است که منابع تحقیق هم معتبر و هم متنوع باشد. و نحوه ذکر منابع تحقیق بستگی به شرایط خاص نشریات دارد زیرا هر کدام از مجلات طرح خاص خود را دارد. لذا محقق توجه داشته باشد برای هر مجله‌ای که می‌خواهد مقاله ارسال نماید پیش از ارسال مقاله و تهیه فهرست منابع، چند شماره از آن مجلات را مورد ملاحظه قرار دهد و تعدادی از مقالات آن‌ها را مشاهده نموده و روش کار آنان را ببیند تا با الگوگیری از آن‌ها بتواند هم مقاله مورد نظر نشریه را خوب تدوین نماید.

استانداردهای خاص مجله مورد نظر را رعایت کرده باشد، تا به راحتی بتوانید به مسئولین آن نشریات بقبولانید. در یک جمله منابع مورد استفاده در مقاله باید مطرح گردد. این کار در متن و در انتهای مقاله صورت می‌گیرد. اگرچه امروزه اکثر مقالات از شیوه درون متنی استفاده می‌کنند و به ذکر نام خانوادگی مؤلف، تاریخ، شماره صفحه، در استناد دهی درون متنی اکتفاء می‌کنند. ولی در پایان مقاله در قسمت منابع مشخصات کامل منبع اعم از کتاب و مقاله یا سایت، لازم است درج گردد.

نکته مهم در تهیه فهرست منابع این است که قرآن و نهج البلاغه شماره گذاری نمی‌شوند و تنها به ذکر نام مبارک آنها و ذکر نام مترجم آن اکتفاء می‌گردد. به عنوان نمونه آورده می‌شود: قرآن ترجمه مکارم، یا نهج البلاغه ترجمه دشتی.

منابع

۱. اسلام پور کریمی حسن (۱۳۹۳)، خود آموز مقدمات پژوهش، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۲. جمعی از نویسندگان (۱۳۷۸)، زبان و نگارش فارسی، تهران: انتشارات سمت، چهاردهم.
۳. جمعی از نویسندگان (۱۳۸۴)، پایان نامه نویسی، قم: مرکز انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
۴. حسینی (ژرفا) سید ابوالقاسم (۱۳۸۱)، بریال قلم، قم: انتشارات ظفر، چاپ اسوه، چهارم.
۵. سیف علی اکبر، روان شناسی پرورشی نوین، ناشر: انتشارات دوران، چاپ ۴۵، تهران، ۱۳۸۸ ش.
۶. فرامرز قراملکی احد (۱۳۸۵)، اصول و فنون پژوهش در گستره دین پژوهشی، قم: انتشارات معاونت پژوهش حوزه علمیه قم، چاپ دوم.
۷. کرمی علی (۱۳۷۵)، روش های مطالعه و تحقیق با تأکید بر کتابخانه، قم: انتشارات مکتب القرآن، امور تربیتی آموزش و پرورش قم، چاپ اول.
۸. معین محمد، فرهنگ (۱۳۷۱)، فارسی ۶ جلدی، تهران: انتشارات امیرکبیر، چاپ هشتم.
۹. نخعی، رضا (۱۳۷۷)، تندآموز و راهنمای پایان نامه نویسی، تهران: انتشارات هگمتان، چاپ اول.

سایت ها

۱. برای آگاهی بهتر به سایت سامانه ارزیابی مقالات وزارت علوم و تحقیقات، به آدرس: (<https://egov.msrt.ir/fa>) مراجعه شود.
۲. مراجعه شود به سایت: (<https://www.ir-translate.com>).

۳. مراجعه شود به سایت: <https://isipaper.org/fa>

۴. مراجعه شود به سایت: <https://isi-isc.com/fa/post/terif-mqalat->

elmi

۵. سامانه جامع مجلات المصطفی العالمیه (ص)، با نام سامانه یکپارچه نشریات جامعه و سامانه نشریات موسسه امام خمینی (ره). سامانه کتابخانه ملی ایران، ایران داک. سامانه‌های جامع مقالات در فضای مجازی است که در آگاهی محقق از مقالات نوشته شده کمک می‌کند.